

Teorie veřejného sektoru 7

Problémy reálného dosahování
efektivních stavů
aneb
„už žádné modely!“

Osnova

- úvod - alokační efektivnost v reálném světě?!
- obtížné oddělení alokační a distribuční funkce
- Jak dosahovat efektivních stavů?
 - příčiny neefektivnosti VS (+velikost VS)
 - faktory efektivnosti

pro připomenutí:

- problém definování DOBRA (P1)
- historická podmíněnost našich názorů (P2)
- subjektivnost kategorie užitku
- nutné zjednodušování při modelových úvahách (P3-5)
- v realitě je dokonce obtížné identifikovat, proč vláda konkrétní aktivitu realizuje (zejména se těžko odděluje alokační a distribuční fce)

Úvod: efektivita a redistribuce

- Zatímco produkční a alokační funkce veřejného sektoru se řídí ve větší míře požadavky efektivity, redistributivní funkce odpovídá především na požadavky sociální spravedlnosti.
- Hledisko sociální spravedlnosti, jež prosazuje, je považováno za konfliktní s požadavkem ekonomické efektivity, neboť redistribuce vyvolává jisté ekonomické ztráty - *leaky budget* (srovnej Okun, 1975).

Důvodů

- proč dochází při redistribuci ke ztrátě ekonomického efektu je několik: především jde o účinek na chování, jenž spočívá jednak v transakčních nákladech na redistribuci, ale zejména pak v oslabení pobídek k práci a úsporám u chudých, oslabení pobídek k podnikání a aktivitám u bohatých, a jde také obecný sklon k daňovým únikům.

Ale také platí:

- Na druhé straně je pozitivním efektem redistribuce zkvalitnění životní úrovně nižších vrstev populace, jejich lidského kapitálu, a tedy i produktivity. Někteří proto pochybují o oprávněnosti hypotézy, že sociální spravedlnost je v rozporu s ekonomickou efektivitou.

Efektivnost jako ???

- cíl?
 - uspořádat za všech okolností společenské systémy tak, aby dosahovaly „žádoucích“ efektů s co nejlepším poměrem C/E? Ale kdo definuje (má definovat) „žádoucí“??
- nástroj? (nastolíme efektivnost VS, aby...)
 - např. k správnému plnění nějakých „funkcí“?
- kritérium? (přežijí jen „efektivní“...)
- výmluva?

Efektivnost

- znamená produkovat zboží nebo služby s nejmenšími možnými náklady

„a penny saved is a penny earned“

Ben Franklin

Herbert Simon

- The criterion which the administrator applies to the factual problems is one of efficiency. The resources, the input, at the disposal of the administrator are strictly limited.... It is his function to maximize the attainment of governmental objectives (assuming they have been agreed upon) by the efficient employment of the limited resources that are available to him

- pro Simona slouží efektivnost jako standard při rozhodování uvnitř organizace a prostředek jejího řízení. Definuje ji jako maximalizaci poměru čistých kladných výsledků k nákladům příležitosti.

příklad knihovny

- která knihovna je efektivní?
 - jaký to má vztah k cílům a zájmům klientů (co když chtějí šetřit především čas?)

ještě malinko k efektivnosti

➤ Správa (včetně veřejné správy) je oblast profesionálního podnikání	➤ praktická nauka a „čistá“ nauka
➤ jejím primárním cílem je efektivnost	➤ efektivnost na relativně nižší úrovni rozhodování (standard při rozhodování uvnitř organizace a prostředek jejího řízení)
➤ co může vláda úspěšně dělat a jak to udělá s nejvyšší efektivností za co nejmenších nákladů, ať již peněz nebo energie	➤ maximalizace poměru čistých kladných výsledků k nákladům příležitosti
➤ W. Wilson, 1887	➤ H. Simon, 1947

Optimum

- Optimalizace v alokaci veřejných zdrojů – je použití takových procedur, kdy s ohledem na vzácnost (omezenost) disponibilních zdrojů je hledán nejlepší, nejvhodnější, nejlépe vyhovující způsob jejich alokace se zřetelem na jejich předpokládané použití k plnění cílů (*Ochrana, F.*)
- optimum - dynamická rovnováha zájmů a subjektivních představ ???

Optimum ve VS?

- motivace (vlastním prospěchem?) + potenciální přítomnost donucení + neexistence apriorního žebříčku hodnot + objektivní nároky na přežití a rozvoj kladené prostředím a ostatními komunitami =>
- optimum se zdá být dynamická rovnováha zájmů zainteresovaných subjektů, která dlouhodobě osciluje kolem takového uspořádání, které (snad) generuje dostatečné podmínky pro přežití (rozvoj, úspěch) komunity

Příčiny neefektivnosti

- proč je VS neefektivní?
 - viz VE, resp. Strecková (nepřítomnost zisku, obtížnost vyjádření užiteků, sklon k byrokratizaci...)
 - jednou z nich špatná struktura, velikost VS

Optimální velikost VS

- **“Bod optima velikosti a struktury veřejného sektoru se nachází v prostoru, kdy ztráty, vyplývající z toho, že určité ekonomické aktivity jsou zabezpečovány trhem, jsou větší, než ztráty, které vyplývají z toho, že určité ekonomické aktivity jsou zajišťovány veřejným sektorem.” Strecková**

Faktory

- ↗ ovlivňující reálnou velikost a strukturu veřejného sektoru
 - ekonomické
 - geopolitické
 - historické
 - kulturně náboženské
 - politické
 - závěry

Ekonomické faktory

- ↗ fáze ekonomického rozvoje
 - ↗ nerozvinuté
 - ↗ rozvojové
 - ↗ industriální
 - ↗ postindustriální
- ↗ bariéra spotřeby
- ↗ bariéra výkonnosti

Závěry 1

- ↗ Nelze vytvořit jeden obecný model velikosti a struktury veřejného sektoru, který by zajišťoval jeho optimální národohospodářskou efektivnost. Mezinárodní komparace a studium zkušeností jiných zemí je sice inspirativní, ale poznatky nelze chápat izolovaně. Musí být vždy posuzovány z hlediska širších souvislostí, z hlediska stavu a vývoje podstatných faktorů.

Závěry 2

- ↗ Ani pro jednu zemi nelze vytvořit jeden ideální model. Faktory, které ovlivňují optimální velikost a strukturu veřejného sektoru se samy o sobě vyvíjí a kladou tedy rozdílné nároky jak na velikost, tak na strukturu veřejného sektoru

Faktory efektivity

➤ Vnější

- jsou výsledkem celkového uspořádání společnosti a fungování jeho ekonomiky
- politické uspořádání společnosti
- fungování tržního sektoru.
- konkurenční prostředí mezi institucemi veřejného sektoru
- financování veřejného sektoru podle jeho výkonů a užitků.

pokr.

➤ vnitřní

- věda a technika.
- struktura veškerých činností.
- všechny formy dělby práce.
- kvalifikace pracovníků.
- iniciativa pracovníků
- systém řízení.

A to je konec, přátelé

